

JONGVOLWASSENEN (17+)

1. Algemeen

1.1 Situering

In de groep jongvolwassenen bevinden zich de jongeren die officieel als 'volwassen' worden beschouwd en vervolgens met een aantal eigen vrijheden, rechten en plichten te maken krijgen die ook financiële implicaties hebben. Er ontstaan tal van zaken waar het beheren van geld aan te pas komt. Jongvolwassenen worden geconfronteerd met regelmatige woonkosten, eigen transacties met bankkaarten wordt mogelijk, studenten dienen rond te komen met een bepaald budget die zij al dan niet zelf verdienen, tal van abonnementen kunnen worden afgesloten (gsm, fitness, ...), bepaalde verplichte verzekeringen dienen worden afgesloten, een eigen wagen is voor veel jongvolwassenen evident,...

Jongvolwassenen zouden een makkelijk te beïnvloeden groep zijn voor reclamemakers. Onderzoek wijst immers uit dat jongeren tussen 18 en 29 het meest geneigd zijn om reclames die zij op TV, radio of in een tijdschrift te zien krijgen, te vertrouwen.¹

Vanaf 18 moeten veel jongvolwassenen met andere woorden zelf instaan voor hun financiële keuzes terwijl zij vaak nog in de status van 'nog niet' zitten: nog geen diploma, nog geen werk, nog geen vast inkomen,... Maar ook jongvolwassenen dromen van een leven met materiële welstand. Diensten begeleid zelfstandig wonen geven aan dat jongeren eisen stellen aan een woning en aan wooncomfort die ze nooit kunnen realiseren met een beperkt inkomen. De verleiding van kopen op krediet ligt vaak voor het grijpen, met alle gevolgen van dien. Jongvolwassenen willen mee in de mainstream maar het lukt velen onder hen niet.² Het laatste rapport van het Vlaams Centrum Schuldbemiddeling betreffende de uitgebreide registratie geeft bovendien een verjonging aan van het cliënteel in schuldhulpverlening bij de erkende instellingen schuldbemiddeling binnen de Vlaamse OCMW's en CAW's.³

We kunnen stellen dat de meerderjarigheid een juridisch vastgelegde grens is maar de psychische, relationele en sociologische werkelijkheid van de leefwereld van jongeren laat zich niet op die manier indelen.⁴

1.2 Divers publiek

De groep jongvolwassenen is een zeer diverse groep. Zo zijn er een grote groep (studenten) die nog een aantal jaren afhankelijk zijn van hun ouders en er zijn 18-jarigen die meteen volwaardig participeren op de arbeidsmarkt. Een groep jongvolwassenen uit begoede milieus die met weinig of geen problemen in aanraking komen op deze leeftijd en een groep die net zeer kwetsbaar is op die leeftijd en verzeild geraakt in kansarmoede (werkloosheid, schulden, laag geschoold, verslavingsproblemen, instellingsverleden,...). Gezien overmatige

¹OIVO (2011). Consumenten en bedrog.

²Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (2008). Beleidsdossier: Jongvolwassenen tussen wal en schip.

³ Vlaams Centrum Schuldbemiddeling (2010). Onderzoeksrapport. Resultaten van de basisregistratie en de uitgebreide registratie uitgevoerd bij de erkende instellingen schuldbemiddeling in Vlaanderen, 2007-2009.

⁴Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, 2008, Beleidsdossier: Jongvolwassenen tussen wal en schip.

schuldenlast iedereen kan overkomen, is het belangrijk om alle subgroepen in acht te nemen en preventief te werken naar alle jongvolwassenen toe. De extra focus kan naar de meest kwetsbare jongvolwassenen gaan.

Jongvolwassenen staan voor belangrijke levenskeuzes. Deze levensperiode omvat de overgang van afhankelijkheid naar onafhankelijkheid onder meer op financieel vlak. Net omwille van deze omwentelingen is de jongvolwassenheid een zeer kwetsbare periode.⁵ Ondanks ons befaamde onderwijssysteem verlaat 1 op 8 het secundair onderwijs zonder getuigschrift. Bovendien zijn de 18 tot 25-jarigen oververtegenwoordigd in de statistieken van de OCMW's. Daarbij wordt duidelijk dat steeds meer jongvolwassenen beroep doen op voedselbanken en gebukt gaan onder een schuldenlast.⁶

1.3 Jongvolwassenen in schuldbemiddeling aan het woord

Op basis van 23 diepte-interviews met jongvolwassenen in schuldbemiddeling⁷ kreeg het VCS zicht op een aantal risicofactoren en maatschappelijke tendensen die een rol spelen bij het ontstaan van schuldoverlast. Volgende vaststellingen kunnen worden gedaan vanuit deze gesprekken:

- Vaak voorkomende problemen bij jongeren in schuldbemiddeling zijn achterstal voor tal van abonnementen en achterstallige afbetalingen van een persoonlijke lening.
- Jongeren hebben hoge verwachtingen van het leven, ze feesten graag en handelen soms erg impulsief.
- Jongeren willen er graag 'bij horen', de trends volgen en laten zich gemakkelijk verleiden om geld uit te geven en dingen te kopen (op afbetaling). Het is voor hen een normaal gegeven in een samenleving die het (over)consumeren promoot.
- Veel jongvolwassenen hebben nog geen vast inkomen waardoor ze sneller in de problemen geraken.
- De meeste jongeren houden met hun bescheiden startersloon of uitkering op het einde van de maand geen geld over.
- Het grootste deel van hun inkomen gaat op aan basisbehoeften, eigenlijk hebben veel jongvolwassenen niet de middelen om zich dure luxeproducten en de nieuwste technologische snufjes te permitteren. Maar daar lijken oplossingen voor te bestaan: geld lenen, kopen op afbetaling of een creditcard nemen. Heel verleidelijk op het eerste zicht, maar in werkelijkheid een straatje zonder einde.
- Rekeningen blijven liggen en de intresten lopen op. Er ontstaat een schuldenpiraal waarin jongvolwassenen worden meegezogen en waar ze vaak niet meer uit geraken zonder professionele hulp. Heel gevaarlijk, vervelend en frustrerend. Het maakt hen kwaad, teleurgesteld en ongelukkig
- Goede informatie, aangepaste begeleiding, afschaffen van misleidende reclames en betere controle en begrenzing zouden heel wat leed kunnen verhelpen geven zij zelf aan.
- De maatschappij moet jongeren leren om te sparen en op voorhand goed na te denken vooraleer ze dingen kopen en leningen of abonnementen afsluiten.

⁵ Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (2008). Beleidsdossier: Jongvolwassenen tussen wal en schip.

⁶ Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (2008). Beleidsdossier: Jongvolwassenen tussen wal en schip.

⁷ Raadpleegbaar via www.budgetsurvivalkids.be of www.allesovercenten.be.

- Schuldhulpverleners geven aan dat jongvolwassenen in schuldoverlast terecht komen door een tekort aan inzicht in de huidige maatschappij. Er wordt gekocht op afbetaling om mee te kunnen met de zogenaamde gemiddelde levensstandaard

1.4 Ervaring van schuldhulpverleners

Schuldhulpverleners geven aan in veel gevallen geconfronteerd te worden met jeugdwerkloosheid. Dit kan een gevolg zijn van vroegtijdig schoolverlaten. Een lage scholingsgraad heeft veelal aan zwakke positie op de arbeidsmarkt, wat dan weer een financieel zwakke positie met zich meebrengt.⁸

Bovendien geven schuldhulpverleners aan dat een gevoel van mislukking bij jongvolwassenen een zeer grote impact hebben. Wanneer zij bijvoorbeeld in budgetbeheer of collectieve schuldenregeling terecht komen is het belangrijk dat in de hulpverlening kan gewerkt worden naar een realistisch toekomstperspectief. Maar wanneer het gevoel van mislukking toegevoegd wordt aan een eerder lage scholingsgraad en een zwak sociaal netwerk, dan is de negatieve cirkel helemaal rond. Het is een uitdaging om met deze jongeren te werken naar een hoopvol toekomstperspectief.

Doelstellingen

- Jongvolwassenen als volwaardige groep beschouwen in de samenleving, rekening houdend met hun 'nog niet' positie.
- Jongvolwassenen de nodige vaardigheden bijbrengen om financieel op eigen benen te staan.
- Jongevolwassenen aansporen om bij problemen snel hulp te zoeken.
- Jongvolwassenen houvast bieden in hun traject naar zelfstandigheid.
- Laagdrempelige informatie en hulpverlening bieden voor jongvolwassenen.
- Jongeren met overbestedingsgedrag tijdig een halt toeroepen, begrenzen waar mogelijk.
- Jeugdwerkloosheid aanpakken.

Strategieën en acties

- Alle organisaties en diensten betrekken die te maken krijgen met jongvolwassenen om hen te informeren op het gepaste moment en of gepaste wijze: VDAB, vakbonden, werkgevers, onderwijs, gezondheidszorg,...
- Bijzondere jeugdzorg garanderen tot de leeftijd van 18 met de nodige begeleiding naar zelfstandigheid.
- Aanbod voorzien dat jongvolwassenen ondersteunt in het maken van belangrijke levenskeuzes wanneer zij dat wensen of wanneer zij in een kluwen van onduidelijke perspectieven terecht komen.
- Laagdrempelig en goedkoop aanbod aan opleidingen voorzien van allerhande aard die jongeren tegemoet komt in hun zoektocht naar zelfstandigheid.

⁸Steunpunt Algemeen Welzijnswerk (2008). Beleidsdossier: Jongvolwassenen tussen wal en schip.

- Strenge wet en controle op en sanctionering van misleidende en agressieve reclames en verkooppraktijken.
- Mogelijkheden tot begrenzen van uitgaven per dag voorzien voor mensen die dit wensen (aangegeven door jongvolwassenen zelf).